

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 879
van **LIONEL BAJART**
datum: 12 maart 2015

aan **BEN WEYTS**

VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT, OPENBARE WERKEN, VLAAMSE RAND, TOERISME EN DIERENWELZIJN

Dierproeven voor wetenschappelijk onderzoek - Stand van zaken

Dierproeven worden grotendeels gereguleerd op Europees niveau (Europese richtlijn 2010/63/EU van 22 september 2010). Daarbij wordt het 3V-principe gehanteerd:

1. Verfijnen: alle mogelijkheden benutten om het proefdier zo min mogelijk pijn en ongemak te laten ervaren.
2. Verminderen: het benutten van alle mogelijkheden om dezelfde hoeveelheid informatie te verzamelen met minder dieren of de bekomen informatie per dier te maximaliseren.
3. Vervangen: het kiezen van een alternatief indien dit mogelijk is.

Het gebruik van proefdieren voor wetenschappelijk onderzoek moet uiteraard streng worden gecontroleerd. Hierbij moet ook aandacht worden besteed aan het blijvende belang van het gebruik van dierproeven. Volgens de KU Leuven en het Vlaams Instituut voor Biotechnologie zou het gros van de geneesmiddelen en heel wat medische technologie er vandaag niet zijn als dierproeven niet mogelijk waren.

Het zevende verslag inzake de statistische gegevens over het aantal dieren dat in de lidstaten van de Europese Unie voor experimentele en andere wetenschappelijke doeleinden is gebruikt, geeft weer dat in 2011 in de hele EU bijna 11,5 miljoen dieren werden gebruikt voor experimentele en andere wetenschappelijke doeleinden, wat een vermindering met meer dan een half miljoen is ten opzichte van het voor 2008 gemelde aantal. Volgens het Commission Staff Working Document dat hierbij hoort, werden in 2011 in België 665.079 proefdieren gebruikt, een vermindering van 5% ten opzichte van 2010. Wat betreft niet-menselijke primaten daalde het aantal in dezelfde periode ook van 41 naar 20 dieren. Toch steeg dit, klaarblijkelijk, terug: aan de KU Leuven worden nu 40 primaten gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek (De Standaard, 6 maart 2015).

Verder kregen in 2011 367 laboratoria een goedkeuring voor het gebruik van dieren voor experimentele doeleinden, waarbij 21% daarvan dat jaar geen dierproeven uitvoerden.

Tijdens de bespreking van de beleidsnota Dierenwelzijn stelde de minister ook met de sector te willen kijken hoe de ontwikkeling van alternatieven kan worden gestimuleerd.

1. Wat is de evolutie van het gebruik van proefdieren in Vlaanderen sinds 2008, opgesplitst per jaar:
 - a) wat betreft het aantal dieren dat gebruikt werd voor experimentele en wetenschappelijke doeleinden;
 - b) specifiek het aantal niet-menselijke primaten dat hiervoor gebruikt werd;

- c) wat betreft het aantal laboratoria dat hiervoor een goedkeuring kreeg;
 - d) per doeleinde van het onderzoek?
2. Jaarlijks wordt minstens een derde van alle labo's en alle labo's die primaten gebruiken, gecontroleerd. Er wordt ook gedacht aan een gestructureerde audit, onder meer van de werking van de ethische commissies.

Welke administratieve (en financiële) lasten brengt dit met zich mee voor de labo's?

3. De Europese regelgeving wil zoveel mogelijk dierproeven vervangen. Professor Bruno Goddeeris (KU Leuven en de Koninklijke Academie voor Geneeskunde) stelde dat "over honderd jaar gekweekte cellen [misschien] zullen volstaan [voor onderzoek voor menselijke geneeskunde], maar nu nog niet" (De Standaard, 6 maart 2015). Tot dan zouden proeven met apen noodzakelijk blijven, en zouden andere dierproeven niet volstaan.
- a) Zijn er cijfers over onderzoek dat in Vlaanderen niet uitgevoerd werd, omdat de Europese regelgeving te stringent was en geen voldoende alternatieven bestaan?
 - b) Gebeurt er in Vlaanderen onderzoek naar alternatieven?
 - c) Investeert Vlaanderen in onderzoek naar alternatieven (zo mogelijk cijfers sinds 2008, opgesplitst per jaar)?
 - d) Minister Weyts wil met de sector bekijken hoe de ontwikkeling van alternatieven kan worden gestimuleerd?
- Zal dit in samenspraak gebeuren tussen de minister van Dierenwelzijn en de minister van Innovatie en Wetenschapsbeleid?
- e) Welke (verdere) investeringen of stimulering van het onderzoek naar alternatieven ziet de minister als mogelijkheden?
4. De Europese richtlijn is in 2017 vatbaar voor herziening. Daarnaast werd ook een burgerinitiatief ingediend bij de Europese Commissie waarbij een uitdoving van het gebruik van dierproeven wordt geëist. Onder andere de League of European Research Universities heeft al opgeroepen hier geen gehoor aan te geven, omdat dit noodzakelijk wetenschappelijk onderzoek in de hele EU onmogelijk zou maken.
- a) Wat is de beleidsvisie van de minister omtrent dit burgerinitiatief?
 - b) Hoe evalueert de minister de huidige wetgeving, waarbij wordt gepoogd wetenschap en dierenwelzijn te verzoenen? Welke mogelijkheden tot verbetering ziet de minister?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Ben Weyts (879), Philippe Muyters (434).

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 879 van 12 maart 2015

van **LIONEL BAJART**

1. a+b+c+d

Aangezien dierenwelzijn tot 2014 een federale bevoegdheid was, kan ik voor 2008-2013 enkel cijfers meedelen voor België. De cijfers voor 2014 zijn momenteel nog niet beschikbaar.

Het aantal dieren, aantal primaten, aantal laboratoria en aantal dieren per doeleinde sinds 2008, opgesplitst per jaar, wordt weergegeven in de tabellen in bijlage.

2. Controles en audits in het kader van de Dierenwelzijnswet zijn niet betalend. Zij hebben dan ook geen financiële lasten tot gevolg voor de laboratoria.

Bij controle dient steeds een vertegenwoordiger van het laboratorium aanwezig te zijn. Een controle duurt ongeveer een halve dag. Laboratoria die primaten gebruiken, moeten jaarlijks gecontroleerd worden, van de andere laboratoria jaarlijks een derde.

Een audit van de werking van de ethische commissies zou geen bijkomende administratieve last betekenen voor de laboratoria daar zij de benodigde gegevens sowieso reeds moeten doorsturen.

3. a.

Voor zover de Europese regelgeving al te stringent zou zijn, zijn dergelijke gegevens niet voorhanden.

b+c

Uiteraard gebeurt in Vlaanderen onderzoek naar de ontwikkeling van alternatieven. Vanuit de bevoegdheid voor dierenwelzijn investeerde de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu de afgelopen 6 jaar in het kader van het Contractueel Onderzoek 1.297.694 EUR in projecten voor de ontwikkeling van alternatieve testen of ter verbetering (verfijning) van dierproeven. Momenteel zijn hiervan nog 2 projecten lopende. In het eerste project wordt een boven in vitro follikel- en embryokweekstelsel ontwikkeld en gestandaardiseerd voor de evaluatie van chemische substanties en hun toxische effecten op de fertiliteit. Het tweede heeft tot doel op basis van zebravisembryo's en zebravislarven alternatieve testsystemen te ontwikkelen voor de identificatie van toxische chemicaliën.

Ik heb geen overzicht van eventuele onderzoeken waarin vanuit andere domeinen geïnvesteerd wordt door de Vlaamse overheid.

d.

Ik wil samen met de sector bekijken hoe de ontwikkeling van alternatieven kan worden gestimuleerd en het netwerk van laboratoria geïnteresseerd in en/of betrokken bij de ontwikkeling van alternatieve methoden kan worden uitgebreid. Er zal hierbij ook worden gekeken wat er van buitenlandse voorbeelden kan worden geleerd. Een samenwerking met de Minister van Innovatie en Wetenschapsbeleid is hierbij vanzelfsprekend niet uitgesloten.

e.

Ik wil alle kansen aangrijpen om het aantal gebruikte proefdieren zo veel als mogelijk te reduceren. In de zomer-najaar van 2015 zal EU-NETVAL (European Union Network of Laboratories for the Validation of Alternative Methods) een nieuwe oproep lanceren waarbij ik de Vlaamse laboratoria zal aansporen om toe te treden tot dit netwerk zodat zij kunnen deelnemen aan de ontwikkeling en validatie van alternatieve methoden.

4. a.

Het burgerinitiatief waarnaar verwezen wordt, baseert zich op het democratisch recht van Europese burgers om zaken die zij belangrijk vinden op de Europese beleidsagenda geplaatst te krijgen. Het feit dat men op Europees niveau meer dan een miljoen handtekeningen verzameld heeft voor een initiatief dat ernaar streeft het gebruik van dierproeven stop te zetten, geeft aan hoe gevoelig deze kwestie ligt. Dit is vooral een signaal om zeer zorgvuldig met dit dossier om te gaan en alle belangen zorgvuldig af te wegen.

Het biomedisch en biotechnologisch onderzoek is een van de speerpunten van het innovatiebeleid op Vlaams niveau. Het is dan ook van belang dat Vlaanderen naar oplossingen zoekt die wetenschap en dierenwelzijn verzoenen. Dierproeven dienen hierbij beperkt te worden tot het strikt noodzakelijke en mogen niet uitgevoerd worden indien de beoogde resultaten kunnen bereikt worden door een alternatieve methode. Voor bepaalde onderzoeken blijven dierproeven echter noodzakelijk. In een aantal gevallen zijn dierproeven ook reglementair verplicht vooraleer bepaalde testen of behandelingen kunnen en mogen gebeuren bij mensen. Zo zijn testen op proefdieren in het kader van REACH (Registration, Evaluation, Authorisation and restriction of CHemicals) verplicht om de veiligheid van chemische producten te garanderen. De volledige afschaffing van dierproeven is op dit ogenblik dan ook niet realistisch.

b.

De omzetting van de Europese regelgeving is nog maar pas afgerond. Deze omzetting is gebeurd in overleg met het Deontologisch Comité waarin de sector ruim vertegenwoordigd is. Er is op dit moment dan ook geen nood aan nieuwe regelgevende initiatieven.

Een belangrijke mogelijkheid tot verbetering van het dierenwelzijn is de ontwikkeling van alternatieven. Verder kan zeker nog vooruitgang geboekt worden door een betere kennis bij onderzoekers en verzorgers, bv op het vlak van pijnscore. Ook met een audit van de werking van de ethische commissies kan mogelijk verbetering bekomen worden.